

WYBITNY UCZONY I PASTERZ DOBRY

Wspomnienie o śp. księdzu profesorze doktorze habilitowanym Edwardzie Nawrocie z okazji pierwszej rocznicy Jego śmierci

19 września 2005 r. odszedł do wieczności, w wyniku choroby nowotworowej, jeden z najbardziej utalentowanych historyków polskiego Kościoła – profesor Uniwersytetu im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie i Wyższego Seminarium Duchownego Chrystusowców w Poznaniu oraz proboszcz parafii pod wezwaniem św. Michała Archanioła i Wniebowzięcia Najśw. Maryi Panny w Poznaniu-Kiekrzu – ks. Edward Nawrot. Wieść o Jego śmierci wywołała wielki ból wśród członków rodziny przyjaciół i parafian kierskich. Parafią kierską kierował od 1 września 1983 r., po śmierci gorliwego proboszcza ks. mgra Andrzeja Miżernego. Był dożgonnie wdzięczny metropolicie poznańskiemu, arcybiskupowi Jerzemu Strobie, za nominację. Cieszył się uroczym położeniem miejsca nad dużym jeziorem oraz sympatycznymi i dobrymi parafianami. Z arcybiskupem J. Stroba żył na stopniu autentycznej przyjaźni. W duchu tej przyjaźni abp J. Stroba odwiedzał go w Kiekrzu. Łączyły Go też z nim wspólne poglądy na duszpasterstwo i katechizację. Obydwaj byli wielkimi patriotami polskimi. Parafia w Kiekrzu liczy 3129 mieszkańców; wśród nich 28 należy do innego wyznania, a 79 uchodzi za agnostyków i bezwyznaniowców.

Ks. prof. E. Nawrot darzył również wielkim szacunkiem jego następcę na urzędzie arcybiskupa poznańskiego – metropolitę dr Juliusza Paetza za jego bezpośredni stosunek do duchowieństwa i wiernych, wysoką kulturę duchową, dobroć serca, patriotyzm, pokorę. Abp J. Paetz odznaczył Go w 1999 r. godnością kanonika kapituły kolegiackiej w Poznaniu. Wysoko cenił sobie to odznaczenie.

Działalność naukowa ks. prof. E. Nawrota zasługuje na monograficzne opracowanie ze względu na styl sprawowania przez Niego duszpasterstwa i umiejętności łączenia go z pracą naukową. Jest On w tej dziedzinie niedościgłym wzorem. Głęboka wiedza teologiczna i historyczna stymulowała Jego pracę duszpasterską, a praca duszpasterska miała wpływ na kierunek Jego badań naukowych, na wybór tematów prac magisterskich i doktorskich. Głęboka wiedza dawała Mu też klucz do serc ludzkich. Był powszechnie

szanowanym profesorem na uczelniach, w których pracował. Był z natury człowiekiem bezkonfliktowym. Dotąd najwięcej uwagi badawczej poświęcił Mu ks. prof. dr hab. J. Mandziuk, przyjaciel i współpracownik na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego. W „Naszym Dzienniku” w dniu 13 IX 2005 r. zamieścił bardzo wzruszające o Nim wspomnienie pośmiertne, a w periodyku „Saeculum Christianum” nr 2 (2005) napisał obszerny o Nim artykuł pt. „Życie i działalność ks. prof. UKSW dra hab. Edwarda Nawrota”, a na stronach 35-36 umieścił tekst swego przemówienia żałobnego. Na uwagę zasługuje w tym numerze (s.37-39) wspomnienie, wypromowanego przez ks. prof. E. Nawrota, doktora M. A. Jakubiaka. Bibliografię jego prac naukowych – obejmującą 152 publikacje – umieścił również w tym periodyku (na stronach 29-34) ks. W. Gliński. Jego prace o Kobylej Górze i o Pierwszym Krajowym Kongresie Eucharystycznym w Polsce nie będą się starzeć z upływem lat ze względu na ich źródłowy charakter.

Ks. prof. E. Nawrot urodził się na terytorium historycznej diecezji wrocławskiej (w Kobylej Górze). Po 1821 r. miejscowość ta znalazła się na mocy bulli papieża Piusa VII „De salute animarium” – w granicach archidiecezji poznańskiej. Patronką jego rodzinnej parafii jest patronka Śląska – św. Jadwiga (+1243), niewiasta ośmiu błogosławieństw (ks. A. Kielbasa), opiekunka chorych i biednych, katolickich rodzin i wyboru kard. K. Wojtyły na urząd św. Piotra w Rzymie. Żywiła wielki szacunek dla osób życia konsekrowanego oraz kapłanów. Cnoty św. Jadwigi są bardzo czytelne w życiu i postępowaniu ks. E. Nawrota. W jego odczuciu powołanie do kapłaństwa wyprosiła mu jego pracowita i pobożna matka – Elżbieta. Jej patronka – św. Elżbieta Węgierska była siostrzenicą św. Jadwigi. Przez całe życie troszczyła się o ubogich. Choć ks. E. Nawrot czuł się Wielkopolaninem, to jednak żywił wielki podziw dla Ślązaków za ich trwanie przez okres prawie 600 lat przy polskość. Śląskowi zawdzięczają Polacy maryjną pobożność i kulturę duchową. Najstarsze sanktuaria maryjne powstały na Śląsku. Również i sanktuarium jasnogórskie jest dziełem pochowanego w kościele Franciszkanów w Opolu – księcia Władysława Opolczyka.

Wielkopolsce zawdzięczają Polacy kulturę polityczną, organizację państwową oraz język. W katedrze poznańskiej spoczywają twórcy państwa polskiego: ks. Mieszko I (+992), król Bolesław Chrobry (+1025) oraz restaurator państwa polskiego, po reakcji pogańskiej, książę Kazimierz Odnowiciel (+1058), jedyny władca Polski, który godny jest chwały ołtarzy (opinia prof. K. Górskiego; był on synem bł. Rychy (+1053) – matki Piastów polskich. Jej relikwie spoczywają obecnie w archikatedrze kolońskiej.

Edward Nawrot urodził się 7 X 1947 r. Był najmłodszym dzieckiem w rodzinie, składającej się z czworga dzieci. Po ukończeniu szkoły

podstawowej w Kobylej Górze oraz uzyskaniu matury w Ostrzeszowie (1965r.) odbył studia filozoficzno-teologiczne w Arcybiskupim (Wyższym) Seminarium Duchownym w Poznaniu. Dnia 20 V 1971 r. przyjął święcenia kapłańskie w archikatedrze poznańskiej z rąk arcybiskupa metropolity poznańskiego dra Antoniego Baraniaka. Po święceniach pracował w charakterze wikariusza w Rozdrażewie k. Krotoszyna, w Lwówku Wlkp., Kłębowie, Dolsku, Komornikach, Spławiu i w parafii Wszystkich Świętych w Poznaniu. 1 IX 1983 r. ówczesny metropolita poznański abp Jerzy Stroba mianował go proboszczem parafii w Poznaniu-Kiekrzu. Czuł się bardzo dobrze na tej parafii. Wierni darzyli go pełnym zaufaniem i autentyczną miłością. Potrafił odwzajemniać ich miłość. Nawiązał bardzo owocną współpracę z mieszkającymi na terenie tej parafii od 1928 roku siostrami ze Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia.

W 1929 r. przebywała na terenie jego parafii (przez kilka miesięcy) św. Faustyna Helena Kowalska. Tutaj miała pierwsze wizje Chrystusa Miłosiernego. Na terenie swej parafii wybudował na gruncie należącym do Akademii Rolniczej w Poznaniu – kościół pod wezwaniem św. Faustyny. Kościół ten konsekrował 5 X 1999 r. abp J. Paetz. Służy on obecnie także pracownikom naukowym Akademii Rolniczej.

Ks. Nawrot dokonał udanej restauracji kościoła pod wezwaniem św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Chybach. Przeprowadził gruntowny remont kościoła parafialnego pod wezwaniem Michała Archanioła i Wniebowzięcia NMP oraz miejscowej plebanii. Wybudował okazały dom parafialny „Arka”, dom przedpogrzebowy oraz parking. Powołał klub sportowy „Arka” (Kto jest kim w Poznaniu, Poznań 1997 s.437). Zabiegał o to, aby jego parafianie mieli „życie nadprzyrodzone i mieli je w obfitości” Z tego powodu stał się – na wzór św. Jana Vianneya – wielkim miłośnikiem konfesjonału. Starał się w duszpasterstwie naśladować apostoła narodów – św. Pawła. Potrafił – jego wzorem – przeciwstawiać się wysokim autorytetom, gdy ulegali światowym nowościom i schlebiali ateistycznym liberałom czy masonom. Stawał w obronie tych, którym bez wyroku sądowego odbierano w mediach dobre imię. Pisał w ich obronie do wpływowych osobistości.

Pracując w duszpasterstwie, odbył on studia specjalistyczne na Papieskim Wydziale Teologicznym w Poznaniu oraz na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Jego mistrzami byli: ks. prof. dr hab. Bolesław Kumor oraz ks. prof. dr hab. Marian Banaszak. Pod kierunkiem ks. prof. Banaszaka przygotował dysertację doktorską pt. „Dekanat ostrzeszowski w granicach archidiecezji poznańskiej 1821-1945”

Po uzyskaniu doktoratu prowadził w latach 1981-1992 zajęcia dydaktyczne na Papieskim Wydziale Teologicznym w Poznaniu dla nauczycieli religii oraz na studiach zaocznych. W 1992 r. podjął zajęcia w Instytucie

Emigracyjnym w Poznaniu. W latach 1992-1995 pełnił obowiązki kapelana w Wyższej Szkole Oficerskiej im. Stefana Czarnieckiego w Poznaniu. Prowadził w niej wykłady z etyki katolickiej dla oficerów i studentów Wojska Polskiego. Jako wykładowca tej uczelni uzyskał tytuł kapitana Wojska Polskiego. Co roku występował jako prelegent w „Dniach Kultury Chrześcijańskiej w Poznaniu” W latach 1982-1992 pełnił funkcję sekretarza Sekcji Prawno-Historycznej Polskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk (Komisja Teologiczna). Pełnił też rolę konsultanta naukowego w zakresie badań historycznych dotyczących historii Wielkopolski Południowej. Był członkiem Polskiego Towarzystwa Naukowego, Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Ostrzeszowskiej (Oddział w Poznaniu), Towarzystwa Serbsko-Lużyckiego (Oddział w Poznaniu).

Z Wrocławiem związał się w sposób szczególny przez odbycie na Papieskim Wydziale Teologicznym w dniu 24 I 2000 r. kolokwium habilitacyjnego na podstawie dorobku naukowego liczącego około stu pozycji drukowanych oraz rozprawy habilitacyjnej pt. „Pierwszy Krajowy Kongres Eucharystyczny w Polsce, wydrukowanej w 1997 r. we Wrocławiu. Recenzentami byli: prof. dr hab. Krystyn Matwijowski z Instytutu Historii Uniwersytetu Wrocławskiego, prof. dr hab. Stanisław Nawrocki z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz piszący te słowa. W czasie kolokwium ujawnił w sposób wyraźny i jednoznaczny swe patriotyczne oblicze, miłość do matki Bożej oraz Świętych Pańskich. Wykazał wielką erudycję z zakresu teologii i historii, szczególnie z dziejów Kościoła w Wielkopolsce. 1 X 2001 r. został zatrudniony w Uniwersytecie im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie; 27 V 2002 r. został profesorem nadzwyczajnym, 1 X 2002 r. kierownikiem katedry historii Kościoła w czasach najnowszych (ks. J. Mandziuk, *Życie i działalność*, s.19). Opracowana przez ks. W. Glinńskiego bibliografia jego prac obejmuje 152 pozycje. Jego prace poświęcone życiu i działalności wielkopolskiego duchowieństwa oraz świeckich działaczy katolickich a także prace: *Dekanat Ostrzeszowski 1821-1945* (Poznań 2001). *Dzieje Kiekrza i okolicy* stanowią poważny wkład w naszą historiografię kościelną (ks. J. Mandziuk).

Jego dorobek naukowy byłby znacznie skromniejszy, gdyby nie potrafił owocnie współpracować z księżmi i osobami świeckimi. Ostatnim kapłanem, który go wspierał w pracy duszpasterskiej, był ks. Stanisław Duda, pracownik naukowy Wydziału Teologicznego Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu. Bardzo dużo zawdzięczał dzielnej niewieście ewangelicznej Ewie Kabacińskiej, która wyręczała go w niektórych pracach duszpasterskich, szczególnie w kancelarii parafialnej. Słynęła z gościnności jak ewangeliczna Marta.

Przed śmiercią wypromował dwóch doktorów: Krzysztofa Łojka, który napisał pracę o nekropoliach w Ostrołęce oraz Marka A. Jakubiaka, autora dysertacji doktorskiej na temat relacji między państwem a kościołem katolickim na tle polityki wychowawczo-oświatowej sanacji (ks. Mandziuk, *Życie i działalność* s.20). W drugiej połowie czerwca 2005 r. we Wrocławiu wziął udział jako recenzent w przewodzie doktorskim Bożeny Nowak, która przygotowała pracę pt. „Rola św. Katarzyny ze Sieny (1347-1380) w dziejach średniowiecznego Kościoła” Przed śmiercią modlił się w czerwcu 2005 r. przed obrazem Matki Bożej Miłosierdzia w Wilnie. Na śmierć był zawsze przygotowany. Pozostawił po sobie wzruszający testament, który oddaje wiernie jego duchowość, umiłowanie Kościoła, Polski i drogiej mu Wielkopolski. Po śmierci, która nastąpiła w dniu 19 X 2005 r., jego doczesne szczątki spoczęły przy kościele parafialnym, obok innych proboszczów kierskich. Jego dzieło godnie kontynuuje następca ks. dr Andrzej Magdziarz. Troszczy się bardzo skrupulatnie o to, aby pamięć o jego znakomitym poprzedniku trwała w sercach kierskich parafian.

Przedwczesna śmierć ks. prof. E. Nawrota wywołała wielki ból wśród parafian, którym ofiarnie służył przez okres 22 lat, wśród pracowników naukowych i studentów Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, wśród krewnych i przyjaciół oraz wśród sióstr ze Zgromadzenia Misjonarek Chrystusa Króla dla Polonii Zagranicznej. Był zaangażowany jako delegat biskupa w proces beatyfikacyjny ich Założyciela – Sługi Bożego ks. Ignacego Posadzego. Ks. I. Posadzy był też współzałożycielem Chrystusowców Wyższe Seminarium Chrystusowców utraciło w jego osobie znakomitego profesora, który za prowadzone zajęcia dydaktyczne w tymże seminarium nie przyjmował żadnego wynagrodzenia. Ks. prof. E. Nawrot nie był nigdy przywiązany do dóbr tego świata. Cieszył się, iż dane mu było służyć Chrystusowi w bliźnich, szczególnie ubogich. Można go nazwać gwiazdą pierwszej wielkości na firmamencie poznańskiego nieba. Był kapłanem bardzo pracowitym, świątobliwym i wielkim patriotą w najlepszym znaczeniu tego słowa. Wierzmy, że przed tronem Boga będzie rzecznikiem trudnych spraw tych osób, które za życia bardzo go miłowały.

Parafia pod wezwaniem św. Michała Archanioła i Najświętszej Maryi Panny w Poznaniu-Kiekrzu należy do najstarszych placówek duszpasterskich w archidiecezji poznańskiej. Jej początki sięgają XII wieku. Z 1397 r. pochodzi źródłowa informacja o proboszczu w Kiekrzu. Był nim pleban paulin; do tej parafii należy jeszcze kościół filialny w Chybach pod wezwaniem św. Stanisława biskupa i męczennika. Został on wybudowany w 1660 r. w stylu barokowym. W 1668 poświęcił go sufragan poznański – bp Maciej Kurski.

Ks. prof. E. Nawrot należy do najznakomitszych i najbardziej wykształconych duszpasterzy w Poznaniu-Kiekrzu. Był zawsze człowiekiem

prostolinijnym i określonym w działaniu. Odznaczał się w wysokim stopniu urzekającym patriotyzmem i miłością partykularnego Kościoła Poznańskiego. Z tych powodów przez całe swe pracowite życie zwalczał przez słowo mówione i pisane tendencje antynarodowe i kosmopolityczne. Zwalczał jednakowo marksizm, jak i ateistyczny liberalizm. Wywodzą się one z jednego wspólnego pnia. Zwalczał je przez propagowanie kultu Świętych Pańskich, szczególnie polskiego pochodzenia, a nade wszystko pobożność maryjną. Był kapłanem maryjnym. Z pomocą Matki Zbawiciela pokonywał w swoim życiu nie do pokonania ludzkimi siłami przeszkody natury naukowej i duszpasterskiej. W każdą pierwszą sobotę miesiąca od godziny 15.00 odbywa się w parafii kierskiej adoracja Najśw. Sakramentu. Kończy się apelem o godzinie 21.00. Kościół kierski jest otwarty przez cały dzień. Zależało ks. Nawrotowi na tym, aby wierni mogli modlić się w swej świątyni parafialnej o każdej porze dnia. Uformowani maryjnie parafianie w Kiekrzu co roku pielgrzymują do Częstochowy, Lichenia, Kalwarii Pałacowskiej, Kalwarii Zebrzydowskiej, Stoczka Warmińskiego, Wąwolnicy koło Lublina. Organizują też pielgrzymki do zagranicznych sanktuariów maryjnych, a w szczególności do Fatimy, Lourdes i La Salette.

Dzięki jego gorliwości, prawości charakteru i przysłowiowej gościnności parafia w Poznaniu-Kiekrzu stała się wzorową placówką duszpasterską. Przez swe dzieła ks. prof. E. Nawrot żyje w sercach oddanych mu parafian. Parafianie kierscy modlą się za niego i pamiętają o nim. Wyrazem tej pamięci jest między innymi powstałe w 2006 r. w parafii kierskiej Stowarzyszenie Imienia Księdza Profesora Edwarda Nawrota. Jego członkami są parafianie kierscy, a także osoby z nim związane, a pracujące poza Poznaniem. Dobry Bóg odwołał go do siebie, gdyż dojrzał już do nieba. Kraj, który wydaje ludzi tej miary co ks. prof. Edward Nawrot, nie może mieć ponurej przyszłości. Wierzmy, iż z za grobu modli się za Polskę, za umiłowaną archidiecezję poznańską i jej pobożny lud oraz za tych, których za życia obdarzył autentyczną przyjaźnią.